

Hodowla bydła mięsnego

Wybór rasy

Przed wyborem bydła mięsnego do opasu należy starannie zapoznać się z wymogami danej rasy, dotyczącymi warunków środowiska, żywienia, wieku uzyskania dojrzałości ubojowej. Na efekty ekonomiczne produkcji żywca wołowego istotny wpływ ma odpowiednia cena oraz wybór systemu chowu i produkcji, w tym wybór systemu wypasu, systemu utrzymania stada podstawowego, sposobu odchowu cieląt, rodzaju pomieszczeń.

System chowu powinien być dostosowany do warunków organizacyjnych gospodarstwa. Na terenach o łagodnym klimacie i bardzo dobrej jakości użytków zielonych chów bydła mięsnego powinien być prowadzony w systemie całorocznym na tanich paszach objętościowych (kiszonka z traw, sianokiszonka, siano, słoma). W takich warunkach są bardzo dobre wyniki w rozrodzie, cielęta rodzą się zdrowe, są bardzo dobre przyrosty.

Bydło mięsne można produkować w różnych systemach, jednak najbardziej ekonomiczny model to model wynikający z zimowego ocielenia (styczeń, luty). U cieląt narodzonych do wiosny, zwacz się rozwinie w takim stopniu, że przebywając na pastwisku cielęta w pełni je wykorzystają, bez udziału pasz treściwych oraz innych dodatków paszowych, a przyrosty dobowe będą w pełni zadawałające.

Najlepszą jakość wołowiny uzyskuje się wówczas, gdy w pełni są wykorzystane genetyczne zdolności danej rasy. Dlatego też w żywieniu, które jest najważniejszym elementem opasu bydła i stanowi 70 % kosztów opasu zwierzęcia, bardzo ważnym elementem jest fakt, aby dawki pokarmowe były dokładnie zbilansowane w szczególności białko i energia. Młode bydło w okresie od urodzenia do dojrzałości płciowej wyróżnia się szybkim tempem wzrostu, największa masa tkanki mięśniowej jest wytwarzana u zwierząt opasanych do 18 miesiąca życia. W miarę postępującego wieku odkłada się coraz więcej tłuszczu, w związku z czym jest zwiększone zapotrzebowanie na energię. Sytuacja ta jest szczególnie widoczna u bydła ras małych (hereford). Ilość odkładanego białka i tłuszczu w tuszy zależy od wieku osiągnięcia dojrzałości ubojowej, który jest różny.

W praktyce wskaźnikiem zakończenia opasania jest wysokość dobowych przyrostów. Opasanie należy zakończyć, gdy osiągnięte przyrosty dobowe stanowią 80% przyrostów maksymalnych dla danej rasy. Pod względem ekonomicznym jest wskazane, aby przyrosty dobowe opasanych zwierząt mieściły się w granicach 1000-1200 g/dobę, w tym przedziale jest optymalna relacja pomiędzy mięsem a tłuszczem.

Ważniejsze rasy przeznaczone do hodowli bydła mięsnego

Najbardziej powszechną rasą w hodowli bydła mięsnego jest rasa **limousine**. Ojczyzną tej rasy jest środkowa część Francji. Bydło to odznacza się wybitnym umięśnieniem, mięso posiada wysokie walory kulinarne, zwierzęta mogą być utrzymywane w chowie intensywnym w budynkach inwentarskich, jak również w chowie ekstensywnym na pastwiskach. Cielęta rodzą się w wadze 35 kg, z tego powodu następują łatwe ocielenia. Rasa ta posiada duże zdolności do przystosowania się w surowych warunkach klimatyczno-glebowych. Umaszczenie jednolite czerwone od koloru bułanego do koloru ciemnoczerwonego, masa dorosłych krów wynosi w granicach 650-800 kg, a buhajów w granicach 1000-1200 kg. Ubijane zwierzęta uzyskują bardzo wysoką wydajność rzeźną. Rasa ta bardzo dobrze sprawdza się w krzyżowaniu towarowym i jest rasą najbardziej upowszechnioną w hodowli w Polsce.

Drugą rasę godną polecenia do opasu jest **hereford**. Jest to stara rasa angielska o charakterystycznym biało czerwono umaszczeniu. Rasa wczesnie dojrzewająca, krowy łatwo się cielą. Cielęta po urodzeniu ważą około 33 kg, byczki około 36 kg. Rasa ta bardzo szybko przystosowuje się do trudnych warunków środowiska i bardzo dobrze wykorzystuje w żywieniu trwałe użytki zielone. Jest też bardzo przydatna do krzyżowania towarowego. Dorosłe sztuki osiągają krowy 600 kg, buhaje 900 kg.

Rasa francuska **charolaise** powstała w wyniku krzyżowania miejscowego prymitywnego bydła z rasą angielską sherton. Użytkowana w dwóch kierunkach: jako siła pociągowa oraz jako opasy. Od 1920 roku rasa ta jest wykorzystywana do produkcji wołowiny. Jest to rasa późno dojrzewająca, często występują trudne porody. Cielęta po urodzeniu ważą 40 kg jałówki, 45 kg buhajki. Przyrosty przy dobrej jakościowo paszy wynoszą 1000-1500 g. W Polsce rasa ta od dłuższego czasu jest wykorzystywana do krzyżowania towarowego. Ze względu na trudne porody do krzyżowania powinny być dobierane krowy po wielokrotnym ocieleniu. Umaszczenie jest jednolite białe, bydło dużego kalibru osiągające 900 kg krowy i 1200 kg buhaje.

Bardzo liczebną w hodowli jest rasa bydła mięsnego **angus**. Jest to stara rasa angielska, powstała na bazie miejscowego bezrogiego bydła. Pierwszą księgę hodowlaną założono w roku 1862 i cały czas rasa ta jest doskonała. W chwili obecnej jest to bydło średniego kalibru, krowy ważą około 550-600 kg, buhaje około 900 kg. Cechą charakterystyczną dla tego bydła jest brak rogów, umaszczenie jest jednolite czerwone lub czarne.

Angus należy do ras wczesnie dojrzewających, pierwsze wycielenia mogą mieć miejsce w wieku 24 miesięcy życia jałówki. Cielęta rodzą się małe - waga buhajków to 30 kg, cieliczek 26-28 kg. Rasa ta jest znakomicie przystosowana do trudnych warunków glebowo-klimatycznych. W odpowiednich warunkach i przy wartościowym pastwisku opasy osiągają bardzo dobre przyrosty dobowe, wynoszące często około kilograma dziennie. Bydło posiada bardzo dobrą wydajność rzeźną dochodzącą do 70 %. Mięso jest smaczne, soczyste z zaznaczeniem marmurkowatym. Bydło znakomicie wykorzystuje pasze objętościowe i może z powodzeniem być opasane w warunkach ekstensywnych. Może być też z powodzeniem użyte do krzyżowania towarowego, przekazując potomstwu duże przyrosty dobowe, wysoką wydajność rzeźną. Do innych zalet tej rasy można dodać doskonałe przystosowanie do ekstensywnych warunków żywienia, nawet na gorszych jakościowo trwałych użytkach zielonych. Stado podstawowe nie ma specjalnych wymagań do pomieszczeń inwentarskich, matki są bardzo opiekuńcze, w czasie odchowu cieląt występują małe straty.

Rasa bydła jest znacznie więcej, w tej publikacji zostały omówione najbardziej licznie występujące w naszym kraju.

Żywienie bydła

Niezastąpioną paszą w żywieniu bydła w naszym kraju jest kiszonka z kukurydzy, której obszar uprawy rośnie systematycznie każdego roku. Przy skarmianiu kiszonkami z traw wskazane jest uzupełnianie dawki śrutą jęczmienną. Bardzo dobrym rozwiązaniem jest posiadanie kiszonki z kukurydzy oraz kiszonki z traw, wówczas następuje uzupełnienie dawki pokarmowej w energię i białko. Wraz z wiekiem na uzyskanie 1 kg przyrostu masy ciała należy dostarczyć w dawce więcej energii, ponieważ zwierzęta odkładają coraz więcej tłuszczu a mniej białka. Widoczne jest to szczególnie u ras wczesniej dojrzewających, ras mniejszych kalibrem takich jak aberdeen angus, hereford. Bydło ras później dojrzewających np. rasa charolais charakteryzuje się większą syntezą białka służącego do budowy mięśni. Aby wykorzystać i uzyskać dobre efekty opasania musi być spełniony warunek właściwego stosunku energii do białka. Niewłaściwy stosunek energii do białka obniża dobowe przyrosty oraz powoduje nadmierne odłuszczenie się zwierzęcia. Aby uzyskać dobre efekty w żywieniu młodego bydła opasowego na pastwisku, należy dbać o jego jakość. Dlatego też muszą być prowadzone takie zabiegi pielęgnacyjne jak: wykaszanie niedojadów, podsiewanie, wałowanie, rozgarnianie kretowisk i odchodów. Na każdym pastwisku zwierzęta powinny mieć dostęp do wody, do pasz objętościowych suchych takich jak: słoma jęczmienna oraz siano lub sianokiszonka, a także zadaszenie przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Przy odpowiedniej dawce pokarmowej i odpowiednim stosunku białka do energii można uzyskać 1000-1200 gram przyrostu dobowego, wówczas uzyskuje się 64% mięsa w tuszy i tylko 17% tłuszczu. Zwierzęta w ciągu 10 miesięcy mogą uzyskać 500-600 kg masy ciała. Poza dobrym pastwiskiem, na którym zwierzęta mogą pobrać do 85% dobowego zapotrzebowania na

składniki pokarmowe następuje konieczność dokarmiania zwierząt, najlepiej kiszonkami z kukurydzy, śrutami zbożowymi (najlepsza śruta jęczmienna), suchymi wysłodkami buraczanymi.

Rezerwy w produkcji bydła mięsnego

Ważnym elementem w hodowli bydła opasowego jest poszukiwanie rezerw finansowych. Największe możliwości obniżenia kosztów produkcji daje racjonalne wykorzystanie trwałych użytków zielonych. Ruń pastwiskowa może dostarczyć krowie z cielęciami około 70% niezbędnych składników pokarmowych. Bardzo ważnym jest termin koszenia zielonek na kiszonki i siano. Odkładanie terminu koszenia do chwili aż zakwitnie cała ruń jest dużym błędem, ponieważ często taka zielonka jest mniej strawna. Najbardziej optymalnym terminem zbioru jest początek kłoszenia się roślin lub pełnia pączkowania roślin motylkowych. Kolejne pokosy powinny być zbierane od 6-8 tygodni, termin ostatniego pokosu powinien być dobrany tak, aby przed nastaniem przymrozków rośliny miały około 10 cm. Ważnym elementem jest też wysokość koszenia. Wysokie koszenie doprowadza do nierównomiernego wzrostu, zachodzą niekorzystne zmiany botaniczne w składzie runi. Za optymalną wysokość koszenia traw przyjmuje się od 4-7cm również zbyt niskie koszenie jest niekorzystne, opóźnia wzrost roślin oraz powoduje zanieczyszczenie roślin ziemią.

Rozród bydła mięsnego

W rozrodzie bydła mięsnego stosuje się metody krycia naturalnego, sztuczne unasienienie oraz transplantacje zarodków. Jedną z metod bardziej popularną jest krycie haremowe, gdzie na jednego buhaja przeznaczają się 20-25 sztuk krów. Najwłaściwszym okresem krycia jałówek na krowy mięsne jest wiek 15 miesięcy. Wtedy ocielenia występują w wieku dwóch lat, zbyt wczesny termin krycia opóźnia ogólny rozwój organizmu, natomiast krycie zbyt późne powoduje opasanie sztuki, następstwem czego są trudne zacielenia.

Pomieszczenia dla bydła

Bydło mięsne nie jest wymagające co do pomieszczeń. Jest odporne na niskie temperatury, nie znosi dużej wilgotności, jak i silnych przeciągów w pomieszczeniach. Dla celów produkcyjnych wykorzystuje się po odpowiednich przeróbkach już istniejące budynki, takie jak: obory po krowach mlecznych, owczarnie, stodoły. Zgodnie z wymogami zgodności w obiektach przeznaczonych dla bydła powinny być zabezpieczone odpowiednie warunki mikroklimatyczne takie jak temperatura, oświetlenie, wentylacja oraz wielkość stanowisk.